

BAĞLAÇ NEDİR? BAĞLAÇLARIN ÖZELLİKLERİ NELERDİR ?

Bağlaç Nedir?

Cümle içinde aynı görevde olan ya da anlamca birbiri ile ilgisi bulunan sözcükleri, sözcük gruplarını, anlam bakımından birbiri ile ilgili cümleleri bağlayan sözcüklere “**bağlaç**” denir. Cümlede birden fazla özne, birden fazla sıfat, belirtili nesne, **zarf**, **tamlayan**, tamlanan, yüklem vb görev yapan her türlü kelime ve cümleleri birbirine bağlar.

Genel olarak;

- **Bağlaçlar** tek başına anlamı olmayan ve cümlede bir görevi olan sözcüklerdir. Bağlama görevi yanında cümlede çeşitli anlam ilgileri de kurabilirler.
- Cümleden çıkarıldıklarında cümlenin anlamında bozulma olmaz; fakat daralma olabilir.
- Bağlaçlar kendinden önceki ve kendinden sonraki sözcüklerden ayrı yazılırlar. Bağlaçlara benzediğini ve bağlaç olduğunu düşündüğünüz birleşik yazılmış olanlar bağlaç değildir.
- Hiçbir cümle ögesi olmazlar.
- Bağlaçların yerine uygun olan bir noktalama işareti konulabilir.

En sık kullanılan bağlaçlar şunlardır:

- *ama, fakat, lâkin, ancak, yalnız, oysa, oysaki, hâlbuki*
- *ve, ile*
- *ki*
- *de*
- *çünkü, zira*
- *madem, mademki*
- *veyahut, yahut, veya, ya da*
- *şayet, eğer, ise*
- *öyleyse, o halde, kısacası, demek ki, nitekim*
- *yoksa, anlaşılın*

- *ne.....ne (de), ya....ya (da), gerek...gerek(se), ha.....ha, ister.....ister(se), kâh.....kâh, de.....de*
- *hatta, üstelik, ayrıca, hem, hem de,*
- *yine, gene*
- *meğer*

İLE BAĞLACI

- Çoğu zaman “ve” bağlacı ile eş görevli kullanılır. Ancak bu bağlacı cümleleri bağlama göreviyle kullanılmaz.

ÖRNEKLER:

Güneş ile dünya arasındaki uzaklığı soruyor. (İsimleri bağlar)
(isim) (isim)

Gelmesi ile gitmesi bir oldu. (Fiilimsileri bağlar)

Annesi ile teyzesi termal otelde konakladılar. (Özneleri bağlar)
(özne) (özne)

KARIŞTIRILABİLEN DURUMLAR: İle sözcüğü cümlede sözcükler arasında anlam ilgisi kurarak edat olarak da görev yapabilmektedir, bu durumda bağlacı olan “ile”yle karıştırmamak gerekir. Bunun için cümledeki ile sözcüğü yerine “ve” bağlacı getirilir. Anlamda bozulma olmuyorsa ile sözcüğü bağlacıdır.

ÖRNEK:

Bu para ile nasıl geçinebileceğimi bilmiyorum. (Edat) (ile ≠ ve)

Amcası ile halası bahçede semaverin başındaydı. (Bağlacı) (ile = ve)

VE BAĞLACI

ÖRNEKLER:

Türkiye ve Hırvatistan bu sene şarkı yarışmasına katılmadılar. (Özneleri bağlar)
(Özne) (Özne)

Çarşıdan gazete ve ekmek aldım. (Eş görevli sözcükleri (bsiz. nesne) bağlar)

Okuldan geldim ve dershaneye gittim. (Cümleleri (yüklem) bağlar)

Bahçedeki otları yoldum ve bir köşeye yığdım. (Cümleleri bağlar)

Yaramaz ve çalışkan çocuk. (Sıfatları bağlar)

Pahalı elbiseler ve ayakkabılar aldı. (Tamlananları aynı zamanda isimleri bağlamıştır diyebiliriz)

Bu yazıda, Çehov’u ve Sait Faik’i anlatıyor. (Nesneleri bağlar)

AMA, FAKAT, LÂKİN, ANCAK, YALNIZ, OYSA, OYSAKİ, HÂLBUKİ BAĞLACI

- Karşıtlık anlamı kazandıran bağlaçlardır. Genellikle cümleleri bağlama görevi üstlenirler.

ÖRNEKLER:

Gitar çalıyorum **ama** kemani daha çok seviyorum. (Cümleleri bağlamıştır.)

Kitabı daha bitiremedim **ama** keyifle okuyorum.

Sevmek **ama** sevilmemek işte bütün mesele bu. (**Fiilimsiler** bağlanmıştır.)

İyi koştum **fakat** birinci olamadım.

Benimki aşk değil **lakin** onu çok seviyorum.

Kimsesi yoktu **ancak** kendine bakabilecek kadar da güçlüydü.

Oysa ne çok sevmiştim seni. (Öncesinde başka bir cümlenin varlığı anlaşılıyor)

Paketi zamanında yerine ulaştıramadım **oysaki** yola çok erken çıkıştım.

Arabayla gideceğini biliyordu **halbuki**. (Öncesinde başka bir cümlenin varlığı anlaşılıyor)

KARIŞTIRILABİLEN DURUMLAR:

- **Ancak** kelimesi “sadece” anlamında kullanılırsa edat, “olsa olsa, en çok, daha çok, güçlülükle” anlamlarında kullanılırsa zarf, “ama, fakat” anlamlarında kullanılırsa bağlaç olur. Ancak kelimesinin yerine bu anlamlardan hangisi getirilebiliyorsa sözcük türü de o olur.

ÖRNEKLER:

Ancak kendisi bu işi başarabilirdi. (Sadece = Edat)

Yollar buzlu olduğundan eve **ancak** gelebildi. (Güçlülükle = Zarf)

Cenazesine katılmadı **ancak** kargo ile çelenk gönderdi. (Fakat = Bağlaç)

- **Yalnız** kelimesi bir ismi nitelerse **niteleme sıfatı**, bir fiili veya fiilimsiyi nitelerse **durum zarfı**, “ama, fakat” anlamlarında kullanılırsa **bağlaç**, ya da bir **isim** olarak kullanılabilir. Yalnız kelimesinin cümle içindeki anlamlarına göre sözcük türü belirlenir.

ÖRNEKLER:

Kırşehir’e kadar **yalnız** onun için gittim. (Sadece = Edat)

Kırşehir’e kadar gittim; **yalnız** Boztepe’ye uğramadım. (Ama, fakat = Bağlaç)

Kırşehir’e kadar **yalnız** gittim. (Yalnız = Zarf)

Ankara, **yalnız** bir hayat sürmek için ideal yerdir. (Sıfat)

Kİ BAĞLACI

- Bağlaç olan “ki” daha çok cümleleri bağlama görevi ile kullanılır. Ki bağlacından sonra gelen cümle önceki cümlenin açıklayıcısı olur.
- Diğer sözcüklerden daima ayrı yazılır.
- Bu bağlacın sesli ve sessiz harflerinde değişiklik olmaz (kı, ku, kü şekilleri yoktur.)

ÖRNEKLER:

Canı sıkılmış **ki** bizimle gelmedi. (Neden-sonuç)

Artık erken yatmalı **ki** okula geç kalmasın. (Koşul-Şart)

Nietzsche der **ki**: “En büyük delilik, denize tuz atmaktır.”

Sen **ki** beni çok iyi tanırsın. (Özneyi pekiştirme)

Yarın buraya döner mi **ki**? (Kuşku, kaygı)

Beni anlamıyor **ki**... (Yakınma)

Dışarı çıktım **ki** ortalığı sel götürüyor. (Şaşma)

KARIŞTIRILABİLEN DURUMLAR: İlgi eki olan “ki”, sıfat yapan “ki” eki ve bağlaç olan “ki” karıştırılmamalıdır. İlgi eki adı üstünde ek olduğu için birleşik yazılır. Bir

ismin yerini tutar. Sıfat yapan ki de birleşik yazılır; ancak bağlaç olan “ki” başlı başına bir sözcüktür ve ayrı yazılır.

ÖRNEKLER:

Odanınki salonun perdesinden daha gösterişliydi. (İlgi zamiri)

Odanın perdesi yıkanmadı ki takayım. (Bağlaç)

Odadaki eşyaları topladım. (Sıfat yapan ki)

DE BAĞLACI

- Bağlaç olan “de” Her zaman kendinden önceki sözcükten ayrı yazılır.
- Ünsüz benzeşmesine göre çeşitleri yoktur. Yani “d” sesi sertleşerek “t” olmaz. Sadece de, da şekilleri vardır.
- Bulunduğu cümlede çeşitli anlam ilgileri kurabilir. Cümlede var olan anlam ilgilerini (eşitlik, gibilik, katılma vb) pekiştirir.

ÖRNEKLER:

O dergiyi ben **de** okudum. (Eşitlik, gibilik)

Size **de** bir tablo yapabilirim. (Başkasına yaptığım gibi-gibilik)

Burayı **da** görmemiştim. (Başka bir yeri görmediğim gibi-gibilik)

Önce kendin çalış **da** sonra benden çalışmamı iste. (Kızgınlık)

Size ne oluyor **da** işimize karışyorsunuz.(Azarlama)

Okula bir gel **de** oradan çarşıya gidersin. (İstek)

Ne iyi ettiniz de yemek getirdiniz. (Memnuniyet)

Okuyacak **da** bana yardım edecekmiş. (Alay)

Buraya gelmişsin **de** bize uğramamışsın. (Yakınma)

Oyuncak **da** oyuncak diye tutturdu. (İnat)

Bu sınavı kazanacak **da** ben göreceğim. (Küçümseme)

KARIŞTIRILABİLEN DURUMLAR:

- Bağlaç olan de ile bulunma hal eki olan “de” ve yapım eki olan “de”yi karıştırmamak gerekir.
- De bağlacı ayrı yazılır ve cümleden çıkarıldığında cümlenin anlamı bozulmaz.
- Hal eki olan ve yapım eki olan “de” hem birleşik yazılır hem de çıkarıldığında cümlenin anlamında bozulma olur. Bağlaç olan “de”nin sadece “da, de” şekilleri varken diğerlerinin “da, de, ta, te” şekilleri mevcuttur.

ÖRNEKLER:

Bugün bahçede mangal yakacağız. (Hal eki)

Bugün bahçe mangal yakacağız. (Cümleden çıkarıldığında cümlenin anlamı bozulur.)

Bugün sabah bahçe **de** temizlendi. (Bağlaç)

Bugün sabah bahçe temizlendi. (Cümlenin anlamı bozulmaz ancak daralma meydana gelebilir.)

Sözde bize gelecektin (Yapım Eki)

ÇÜNKÜ, ZİRA BAĞLACI

- Bu bağlaçlar başına geldikleri cümleyi kendisinden önceki cümlelere bağlarlar.

ÖRNEKLER:

Düğününüze gelemedim; **çünkü** hastalandım.

Bu soruyu çözemedim; **çünkü** konuyu kavrayamadım.

İpleri sıkıca bağlamalısın **zira** yıkılacak gibi duruyor.

Bu yıl ürünler iyi çıktı **zira** yağmurlar boldu.

MADEM, MADEMKİ BAĞLACI

- Bu bağlaçlar başına geldikleri cümleyi daha sonrakilere bağlarlar.

Mademki buraya geldiniz, bir çayımızı için.

Kitabı okumayacaktın **madem**, neden satın aldın?

VEYAHUT, YAHUT, VEYA, YA DA BAĞLACI

- Bunlar birbirine denk olan, birbirinin yerini tutabilecek olan iki unsuru birbirine bağlayan, birbiriyle karşılaştıran bağlaçlardır. Bağladıkları iki unsurun, iki kelime, kelime gurubu veya cümlenin arasına girerler.

ÖRNEKLER:

Roman **veya** öykü ikisini de okumayı çok severim.

Kardeşin **yahut** baban okula gelsin.

Müzik **ya da** resim dersini seçebilirsin.

Akşam **veyahut** gece yarısı yola çıkarız.

ŞAYET, EĞER, İSE BAĞLACI

- Bu bağlaçlar koşul-şart ifade eden veya şart anlamını kuvvetlendirirler.
- Başına geldikleri cümleyi daha sonraki cümle veya cümlelere bağlarlar.
- İse bağlacı kendinden önceki sözcükle birleşik yazılabilir.
- Eklendiği sözcüğe göre “se, sa” şeklinde değişiklik gösterebilir.

ÖRNEKLER:

Eğer son soruyu bilseydik, yarışmayı kazanacaktık.

Şayet paranız biterse beni arayın.

Bugün güzel yemekler olduğu için yemekhaneye gittik, Ahmet **ise** bizle gelmedi.

Ben hızlı hızlı yürüdüm annemse arkamdan ağır adımlarla geliyordu.

KARIŞTIRILABİLEN DURUMLAR:

Not: “İse” sözcüğü ek-fiil olarak da kullanılabilir. Ek **fiiller** isim soylu sözcükleri yüklem yaparken, basit zamanlı fiilleri de bileşik zamanlı yapar. Cümlede koşul-şart anlamı sağlar. Bağlaç ile farkı ek fiilin olumsuzu yapılabilirken bağlaç olan “ise” nin olumsuzu yapılamaz ve şart anlamı da sağlamaz.

ÖRNEK:

Yola erken çıkarsa yetişebilir. (ek-fiil)

Tansiyonu yüksek, ateşi ise normalin üstünde. (Bağlaç)

ÖYLEYSE, O HALDE, KISACASI, DEMEK Kİ, NİTEKİM BAĞLACI

- Özet anlamı kazandıran bağlaçlardır. Kendinden önceki cümle veya cümleleri özet veya sonuç cümlesine bağlarlar.

Sınıfta çok ses var; **o halde** dersi burada bitiyorum arkadaşlar.

ÖRNEKLER:

O halde bu konuyu anlamadığını düşünüyorum.

Öyleyse bu işten vazgeçelim artık.

Kısaca seninle aynı ortamda bulunmaktan çok memnunum.

Demek ki onu bugüne kadar kimse anlayamamış.

Nitekim yapayalnız kaldığını kendisi de anlamıştı. (Sonuç olarak)

YOKSA, ANLAŞILAN BAĞLACI

- Olasılık anlamı kazandıran bağlaçlardır.

Yoksa bu akşam bana sürpriz mi yapacak.

Anlaşılan yemeği hemen yapamayacak.

NE.....NE (DE), YA.....YA (DA), GEREK...GEREK(SE), İSTER.....İSTER(SE), KÂH.....KÂH, DE.....DE BAĞLAÇLARI

- Çoğunlukla karşılaştırma anlamı sağlayan bağlaçlar olmakla birlikte cümlede değişik anlam ilgileri oluştururlar.
- Bu bağlaçlar ile ilgili sorular daha çok “hangi öğeleri bağlamıştır” şeklinde gelmektedir.

ÖRNEKLER:

Memlekete **ne seni ne de annemi** götürüyor. (Nesneleri bağlamıştır)

Ya bu odayı temizlersin ya da bir daha buraya gelmezsin. (Cümleleri bağlamıştır.)

Gerek milletimiz gerekse devletimiz bu uğurda her şeye hazırlıklıdır. (Özneleri bağlamıştır.)

İster bu ceketini ister yeşil paltoyu alabilirsin. (Nesneleri bağlamıştır.)

Evini de arabasını da çok ucuza satmış. (Nesneleri bağlamıştır.)

Bağlaçlar ile edatlar birbiriyle karıştırılan konular arasında gelir. “Bu sözcük bağlaç mıydı edat mıydı?” diye kendimize sorduğumuz çok olmuştur. Bu yüzden sizlere tavsiyem bir önceki yazımda anlattığım **edatlar** konusuna da bakmanızdır. Böylelikle ikisi arasındaki farkları daha rahat kavrayabilirsiniz. İyi çalışmalar.